

Litteratur

Marvin E. Wolfgang: Patterns in Criminal Homicide. University of Pennsylvania. 1958.

Den foreliggende meget betydelige litteratur om drab suppleres gennem denne bog med en undersøgelse inspireret af den ledende amerikanske kriminolog Torsten Sellin.

Det er en vægtig amerikansk disputats fra et af de mest kendte universiteter og et arbejde om drabsproblemer, som opfordrer til fortsatte undersøgelser.

Forfatteren har selv undersøgt 588 drabssager, d. v. s. samtlige drabssager fra 1948—52 i Philadelphia by, og disse sager omfatter ialt 621 „drabsmænd“. Den ret indgående litteraturoversigt er overvejende engel-sachsisk.

Af særlig interesse er forfatterens forsøg på en analyse af relationen mellem drabsmænd og ofrene. Han går ud fra drabene, og det er dette mellem menneskelige problem, han studerer. Drabsmønstret er i høj grad kulturelt betinget. Kun i få tilfælde, 3 %, fandtes den sigtede at være sindssyg, medens væsentligt flere, 30 %, er angivet sindssyge i et engelsk materiale. Der er også en meget betydelig racemæssig forskel såvel blandt ofre som blandt gerningsmænd. Drabsofferet er neger 12 gange hyppigere end hvid; kun 4 gange hyppigere er det en mand end en kvinde. Blandt gerningsmændene er der endnu større forskel. 14 gange hyppigere har vi negre end hvide som gerningsmænd, 5 gange hyppigere en mand end en kvinde. En negerkvinde har haft 10 gange større chance for at blive dræbt end en hvid kvinde. 41 % af kvinderne blev dræbt af deres ægtemænd. 10 af disse 53 drabsmænd begik derefter selvmord, medens kun 11 % af mændene dræbes af deres koner, og kun én af disse 47 begik selvmord. Antallet af selvmord var større end antallet af eksekverede dødsstraffe; der var 7. Selvmord efter drab er 5—6 gange hyppigere i England. I Philadelphia er det kun 4 %.

Drabet er heller ikke i Philadelphia et biprodukt til anden kriminalitet, men en analyse af en dræbendes og ofrenes fortid viser, at halvdelen af de dræbende og $\frac{1}{3}$ af ofrene tidligere havde været straffet, og af disse havde atter halvdelen af de dræbende og over halvdelen af ofrene været arresteret for alvorlig vold (aggravated assault).

Alkohol har haft stor betydning for drabssituationens udvikling. Dette ser man også indirekte, idet tidspunktet for drabene, således som det iøvrigt er kendt fra tidligere undersøgelser, er ganske karakteristisk. Det er en aftenlig foreteelse mellem kl. 20 og 2 nat. Fra fredag aften til søndag nat, d. v. s. 52 timer, foregik 65 % af drabene og 35 % i resten af ugen (116 timer). Såvel ofre som drabsmænd fra week-end-drabene har hyppigere end i den øvrige del af ugen alkohol i blodet. Hvor meget vides ikke, men det bør ved lejlighed tages op til nærmere belysning. Iøvrigt er det unge mennesker, der foretager drab, hyppigere end ældre; der er en jævnt faldende kurve fra 20—24-

års alderen, der er topalder for drabsmænd, medens de dræbte gennemgående er ældre, nemlig hyppig 25—35 år. De dræbte er altså i reglen ældre end drabsmændene. Kvinderne er som ofre yngre end mænd, medens de som dræbende er ældre end dræbende mænd. Også her viser race-forskellene sig. Mandlige negre i 60-års alderen dræber lige så ofte som hvide i begyndelsen af tyverne. Kvinderne dræber hyppigst i deres køkken og dræbes hyppigst i soveværelset. 84 % af kvinderne har dræbt mænd, og 87 % af de dræbte kvinder er dræbt af mænd. Mændene dræber på offentlig gade, negre fortrinsvis med kniv, hvide fortrinsvis i slagsmål.

Bogen kan som helhed anbefales. Vi vil formentlig høre mere og værdifuldt fra denne forfatter.

8. januar 1959.

G. K. Stürup.

Fritz Bauer: Das Verbrechen und die Gesellschaft. Ernst Reinhardt Verlag, München/Basel, 1957.

Fritz Bauer er ikke ukendt her i Danmark. Hans „Krigsforbrydelser for domstolen“, hvis svenske originaludgave kom på dansk i 1945 med et forord af *Stephan Hurwitz*, viste allerede dengang forfatterens store kriminologiske og kriminalpolitiske interesse. Mindre kendt er det måske, at han har levet her i landet i en del år og har nået at sætte sig grundigt ind i skandinavisk sprog og retslitteratur, hvilket han i sin bog har kvitteret for med et utal af henvisninger til skandinavisk — især dansk — litteratur med forfattere som *Hurwitz*, *le Maire* og *Stürup* i spidsen og med mange citater fra N.T.f.K. I dag repræsenterer *Fritz Bauer* den øverste anklagemyndighed i det vest-tyske forbundsland Hessen, og det vil i Tyskland sige, at han også er Hessens øverste myndighed med hensyn til fængsler og straffeanstalter. Denne i de fleste lande ukendte dobbeltfunktion af anklagemyndigheden — både at være anklager og ved domfældelse at overtage domsfuldbyrdelsen — må formodes hos dens jurister at fremkalde særlig interesse for spørgsmålet om, hvad der i samfundets interesse bør ske med lovbyrderen, efter at dommen er blevet afsagt.

Det er dette, *Bauer* har skrevet en bog om. Det er en polemisk bog — men så sandelig ikke udelukkende. Polemikken synes først og fremmest fremkaldt af den aktuelle tyske situation. Der er almindelig enighed i Tyskland om, at landet trænger til en ny kriminalret; det har der faktisk været, siden den nugældende straffelov trådte i kraft i året 1871, da det tyske kejserrige blev grundlagt, og det nye rige skulle have en straffelov. Man greb da i det væsentlige tilbage til den preussiske straffelov af 1851, som igen principielt støttede sig til *Code Napoléon* af 1810. Strafferetsreformen blev allerede ivrigt diskuteret under kejserriget, Weimar-republikken nåede i 1927 til et udkast om en strafferetsreform, der førte en upåagtet tilværelse i Hitler-tiden, indtil vore dages vest-tyske forbundsrepublik fik nedsat en straffe-

retskommission, der i 1946 forelagde en betænkning om „Allgemeiner Teil eines Strafgesetzbuches“.

Bauer er ikke glad for denne betænkning. Både kommissionen og betænkningen er konservative, siger han. I stedet for at diskutere resultaterne af den moderne kriminologi, sociologi og psykologi, i stedet for at tage stilling til de — omend ofte problematiske — krav, rejst af kriminalretsreformfolk i Nord- og Sydamerika, i Skandinavien og af kredsen omkring *Défence sociale*, hvorved Tyskland atter kunne have knyttet den af Nazi-regimet afbrudte forbindelse til Vestens kriminalpolitiske tendenser . . ., i stedet for dette styrtede kommissionens majoritet sig „selvmorderisk“ ud i den 150 år gamle, idealistiske filosofi. Den foretrak deduktion for induktion, den placerede spekulation over erfaring. Kommissionen citerer *Hegel*: „Denne tanke (forbrydelsen er en negation, og straffen er negationens negation) betyder — både når man taler om straf og om soning — retsordenens manifestation som retsorden, og den angår i sidste instans retsordenens metafysiske beståen. En sådan strafferets kerne er skyldprincippet.“

Straf som soning for skyld, understreger *Bauer*, er således metafysik og kan ikke blive andet; den forudsætter, at gerningsmanden har en fri vilje til at undgå uretshandlingen. Resocialisering og sikring derimod tilhører denne verden; de forudsætter, at gerningen er fremgået af ugunstige anlægs- og omverdenensfaktorer, der enten forsøges korrigeret, eller som samfundet beskytter sig imod, når der beklageligvis ikke er noget at stille op imod dem. Enten — eller.

Bauer lader ikke tvivl tilbage om, hvor han står i denne diskussion. Han ønsker en „realistisk kriminalret“ — en kriminalret „af denne verden“. Den kræver mennesker, hvis tanker ikke udelukkende bevæger sig i logikens baner. For dem er det kriminelle tilfælde en individuel sektor, taget ud af det sociale spørgsmåls omfattende område. De påtager sig som opgave at løse dette bestemte sociale problem ved at resocialisere denne bestemte retsbryder. Den afgørelse, der skal træffes, kan ikke sammenlignes med en matematisk opgave, den unddrager sig spekulativ kontrol, den er altid tillige et vovet eksperiment ligesom al pædagogik, medicin, kunst og politik. Afgørelsens tyngdepunkt bestemmes af, hvilke forholdsregler man anser for hensigtsmæssige. Det er diagnose og terapi, det drejer sig om — menneskeforskning og menneskebehandling.

Det er skarpt sagt. Der er mange forenklinger — alt for mange sandsynligvis for en skandinavisk læser. Hele retsbevidsthedsproblemet er forbigået. Alligevel har man indtryk af, at *Bauer* er alt andet end uvidende om problemernes kompleksitet. Det er svært at være sublim, når man skal råbe højt. Og det er muligvis nødvendigt at råbe højt i vore dages Tyskland for overhovedet at blive hørt.

Polemiken danner dog kun rammen om bogens to saglige, lærebogsprægede hoveddele: „Ursachen des Verbrechens“ og „Die Verteidigung der Gesellschaft“.

„Ursachen des Verbrechens“ er vel det, vi i den af *Hurwitz* skabte danske tradition ville kalde for en lærebog i kriminologi. Tankeforbindelsen til *Hurwitz* er nærliggende, fordi *Bauer* i det store og hele følger tankegangen i *Hurwitz'* „Kriminologi“. *Bauer* favner ikke så vidt som *Hurwitz*, til gengæld når han at citere nogle nyere undersøgelser, der ikke nåede at komme med i det danske standardværk. Af interesse for danske læsere er det vel egentlig mest, at *Bauer* bruger overskriften „Ursachen des Verbrechens“.

Hvor *Hurwitz* ved at bruge begrebet „kriminogene faktorer“ bevidst har ladet årsagsproblemet stå åbent, har *Bauer* tilsyneladende kun få betænkeligheder. „I fysiken, stellar-astronomien, arveligheds-læren, i historieforskningen, i roulettespil o. s. v., d. v. s. altid, når der er tale om store tal, er kausallove blevet erstattet af statistiske love. Teoretisk fritages derved kriminologien fra at tage stilling til spørgsmålet, om kriminel adfærd er fremkaldt af gerningsmandens frie viljesbeslutninger eller af hans anlæg og hans omverden. Men i praksis, hvor det drejer sig om at reducere kriminaliteten og om at vide, hvor og hvorledes man skal sætte ind, har kriminologerne næsten uden undtagelse indtaget et deterministisk standpunkt. For dem er gruppeundersøgelserne resultater ikke bare nøgne rækker af tal, men meningsfulde sammenhæng, som kan udforskes.“

Nok kan man ikke gøre sig fri for det indtryk, at „gruppeundersøgelse-ernes resultater“ hist og her i bogen bliver gjort noget mere „meningsfuldt“, end de kan bære, og at *Bauer* drager noget for håndfaste slutninger af f. eks. *Glück'*ernes undersøgelser i U.S.A. og af *le Maires* herhjemme; men der er ikke tvivl om, at *Bauer* mener, at statistiske sandsynligheder kan gøre det ud for et i kriminologien anvendeligt årsagsbegreb. Og selv om kriminologien „teoretisk fritages for at tage stilling“ til spørgsmålet: fri vilje contra anlæg og miljø, så har *Bauer* i et land med en fortrinsvis idealistisk præget retsfilosofi hverken kunnet eller villet undgå at tage stilling til problemet.

Efter det hidtil sagte forbavsre det ikke, at *Bauer* gør skarpt op med den frie viljesdannelse tilhængere — mest morsom måske i diskussionen mod *Sauer*, hvis „Kriminologie“ er kommet så sent som i 1950. *Sauer* har forsøgt en slags bevis for den frie viljes eksistens ved at henvise til kriminalitetens lokale fordeling i Tyskland: „At modstandsdelikterne (vold mod embedsmand i funktion og lign.) findes noget hyppigere i Preussen, Sachsen og Württemberg, tillader den slutning, at viljesdannelsen er mere selvstændig i nordgrupperne...“ *Bauer* kommenterer sarkastisk: „Ve den, der — som denne bogs forfatter — er født i det kriminelt laverestående og til determinisme fordømte syd. Han ville gøre klogt i at fatte den fri viljesbeslutning, at han i et kommende liv skal fødes i det mest gunstige nordvest.“

Den kriminalpolitiske hoveddel „Die Verteidigung der Gesellschaft“ starter med en „kriminalitetsbekæmpelsens historie“. Forfatteren lægger her særlig vægt på de skiftende straffebegrebers sammenhæng

med kultursociologiske forhold, og vi møder både *Ruth Benedicts* Dobu'er og *Werner Goldschmidts* grønlandere i en levende kontekst. „Kriminalitetsbekæmpelsens teoridannelser“ følger, og derefter: „Lovgivningen af i dag“ — ikke bare den tyske, hvor der særligt gøres rede for modsætningen mellem straffe- og behandlingsprincippet i lovgivningen for henholdsvis voksne og unge kriminelle; man finder her blandt meget andet en udførlig beskrivelse af den grønlandske kriminallov. „Skyld og straf“ er titlen på det næste kapitel med en fyldig belysning af emnet fra mange synsvinkler: filosofisk, kultursociologisk, historisk, psykiatrisk. De øvrige kapitler handler om: „Afskrækkende virkning på fremtidige gerningsmænd“, „Resocialiseringsprincippet“, „Grundloven, grundlovmæssige rettigheder og forbrydelsen“, „Dødsstraffen“, „Frihedsstraffen“ og „Indgreb af pædagogisk og medicinsk karakter“. Der er så talrige litteraturhenvisninger, at denne del gør fyldest som fremragende bibliografi alene. Alligevel er det store stof så velintegreret, at det overalt udgør inciterende læsning.

Der er ikke tvivl om, at *Bauer* har givet sin bog en form, der ikke udelukkende henvender sig til kriminologernes og strafferetsteoretikernes snævre kreds (og det forklarer måske også, hvorfor den — som det siges i indledningen — „ikke har fået en titel med videnskabelig klang“), men man har dog indtryk af, at det først og fremmest er sine tyske fagfæller, han tænker på, når han kræver en attitude-forandring, der sætter viden i stedet for spekulationer og velovervejede handlinger i stedet for affektstyrede reaktioner. Ligesom *Hans von Hentig*, den store nulevende kriminolog, der fra U.S.A. vendte tilbage til sit hjemland efter Hitler-styrets fald, gør han det klart for sine landsmænd, hvad der er sket ude i verden, medens mystiken — i kriminologien som på så mange andre områder — blomstrede i hagekorsets skygge. At *Bauer* heroverfor kræver en *kriminologi*, der „er bekæmpelse af forbrydelsen ved studiet af dens rødder samt fjernelse af disse rødder så vidt det er muligt for os dødelige“, er noget forvirrende rent begrebsmæssigt, idet formuleringen nærmest dækker kravet om en på kriminologisk forskning baseret *kriminalpolitik*. Da den kyndige forfatter må vide, at næppe mange kriminologer vil følge hans sprogbrug, er det inkonsekvente ordvalg diskrediterede ord „Politik“, når der skal formuleres en rationalistisk antitese mod *Hegels* spekulative lære om statens straffende funktion som en retsnegationens negation.

I *Bauers* „Das Verbrechen und die Gesellschaft“ taler et andet Tyskland end *Hegels*; her taler „das andere Deutschland“ — det, der ligger os nærmest.

Rudi Markus.

Finlands Lagverk, Del I—III, 1953, 1956, 1958. Juridiska Föreningens i Finland Förlag.

Juridiska Föreningen i Finland har nu afsluttet udgivelsen af Finlands love på det svenske sprog. Udgaven spænder over tre store bind, af hvilke det sidste omfatter straffeloven med dertil hørende anordninger og bilove. Tillige omfatter bindet procesretten. Redaktionsarbejdet er udført af *W. A. Palme* med bistand af *Marga Ahlquist* og *Åke Kuhlefelt*.

Det statelige og let overskuelige værk vil være velkomment for alle, der i de nordiske lande interesserer sig for straffe- og procesretlige spørgsmål, og som hidtil har måttet savne et sprogligt let tilgængeligt kildekrift for finsk lovgivning af nyere dato. Prisen for det her omtalte tredje bind af Finlands Lagverk er Fmk. 5.500.

S. H.

NYUDKOMMEN LITTERATUR.

Ashley Weeks, H.: Youthful Offenders at Highfields. University of Michigan Press 1958. 208 s.

Fieandt, Kai von: Helsingin Paljasjalkaiset Ja Uusi Asuttajapolvi. Helsinki 1958. 110 s.

Furneau, Rupert: Tried by their Peers. Cassell, London 1959. 202 s.

Hansen, Victor: Retsplejen ved Højesteret. Gad. Kbhvn. 1959. 225 s.

Hentig, Hans von: Die Kriminalität der lesbischen Frauen. Ferdinand Enke Verlag. Stuttgart 1959. 83 s.

Müller-Luckmann, Elisabeth: Über die Glaubwürdigkeit kindlicher und jugendlicher Zeuginnen bei Sexualdelikten. Ferdinand Enke Verlag, Stuttgart 1959.

Nordisk Kriminalistisk Årsbok. Stockholm 1959. 302 s.

River, J. Paul de: Crime and the Sexual Psychopath. Charles C. Thomas Publ. Springfield Ill. 1958. 346 s.

Statistisk Årbog for København, Frederiksberg og Gentofte samt Omegnskommunerne 1958. Udg. af Kbhvn. statistiske Kontor, Kbhvn. 1958. 263 s.

Stengel, E. and Nancy G. Cook: Attempted Suicide. Publ. for The Institute of Psychiatry by Chapman & Hall Ltd. London 1958. 136 s.